

MED PRAVLJICE

Foto: arhiv ZMK, ilustracija: Marlenka Stupica

razstava ob 100. obletnici rojstva Ele Peroci

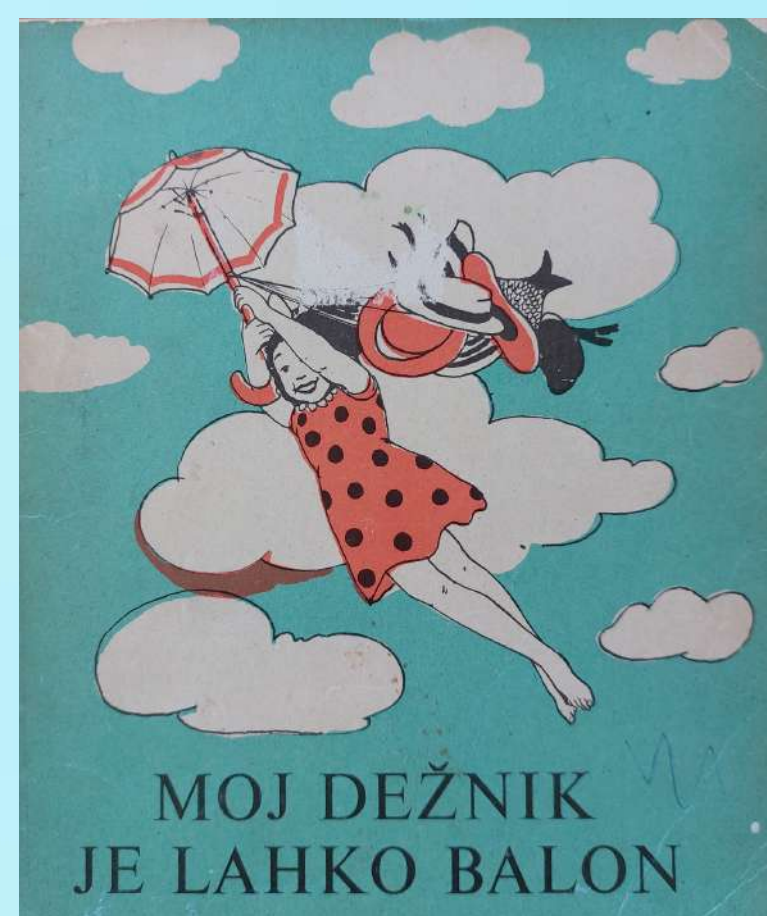
Razstavo pripravili:
Maja Praprotnik in Bernarda Lukanc

Oblikovala:
Maja Praprotnik

 **KNJIŽNICA
VELENJE**

Zahvala za gradivo: Založbi Mladinska knjiga, Avtorski agenciji za Slovenijo,
Waldorfski šoli Ljubljana, družini Peroci – Pogačnik

KNJIGE ELE PEROCI

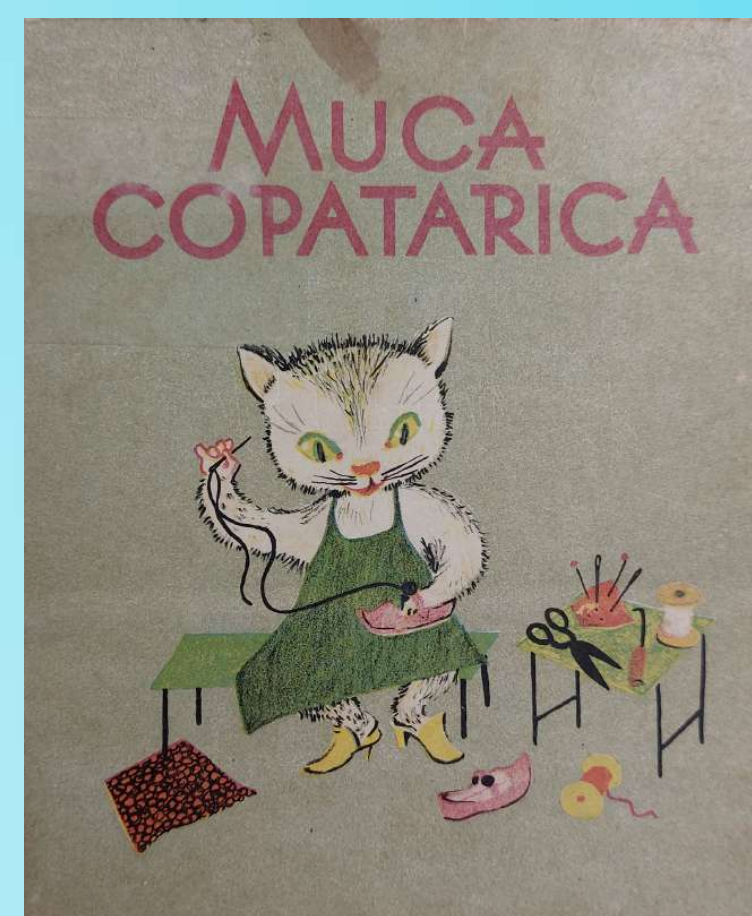
1955

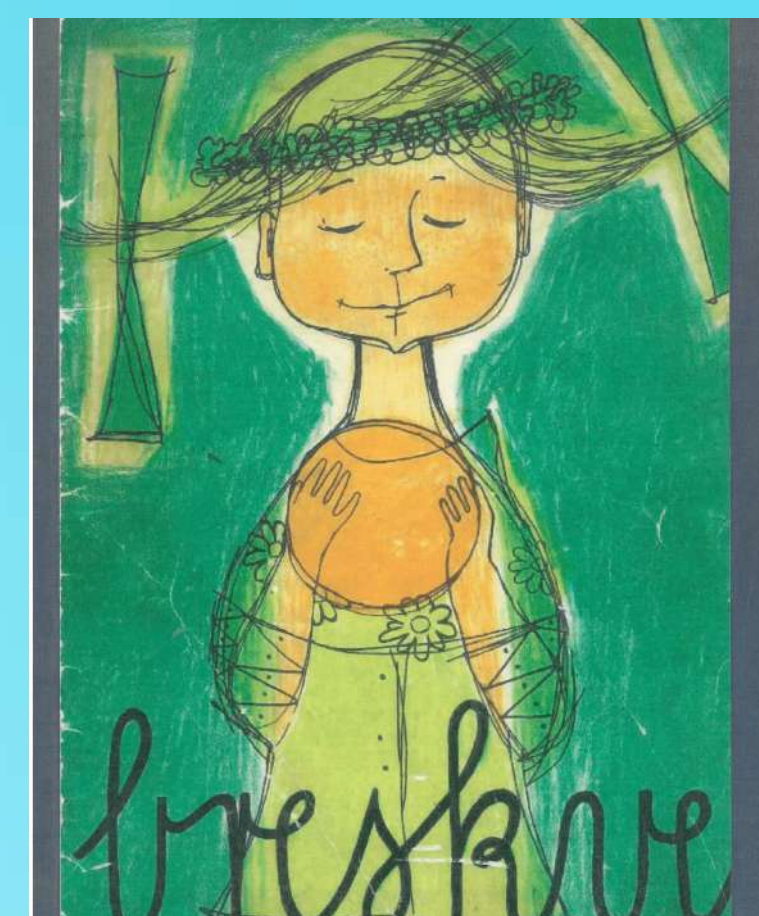
1956

1957

1957

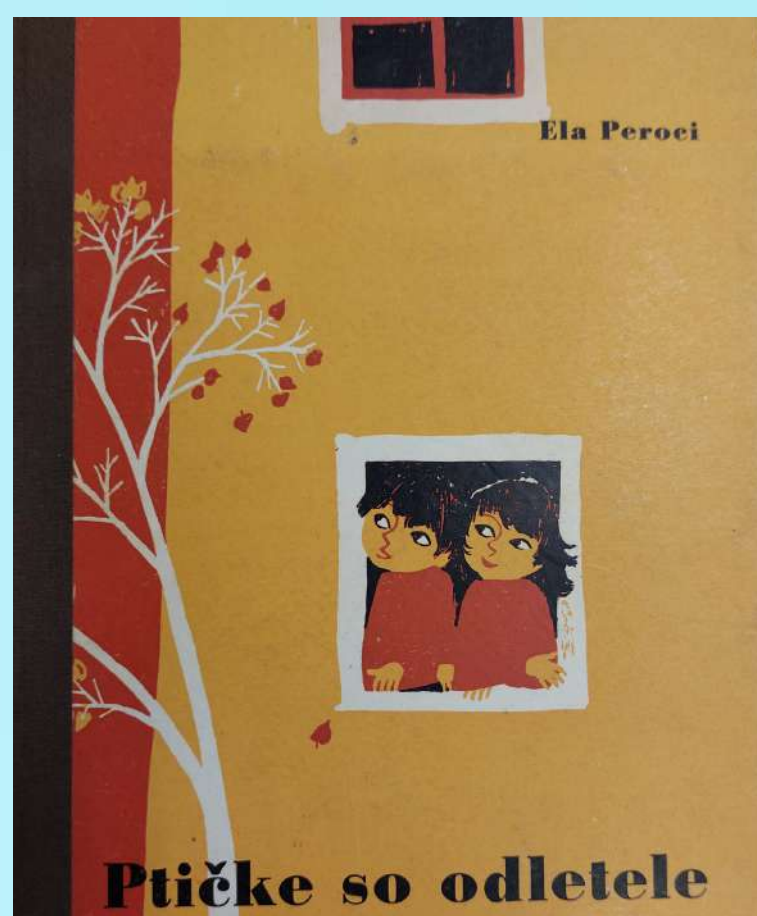
1959

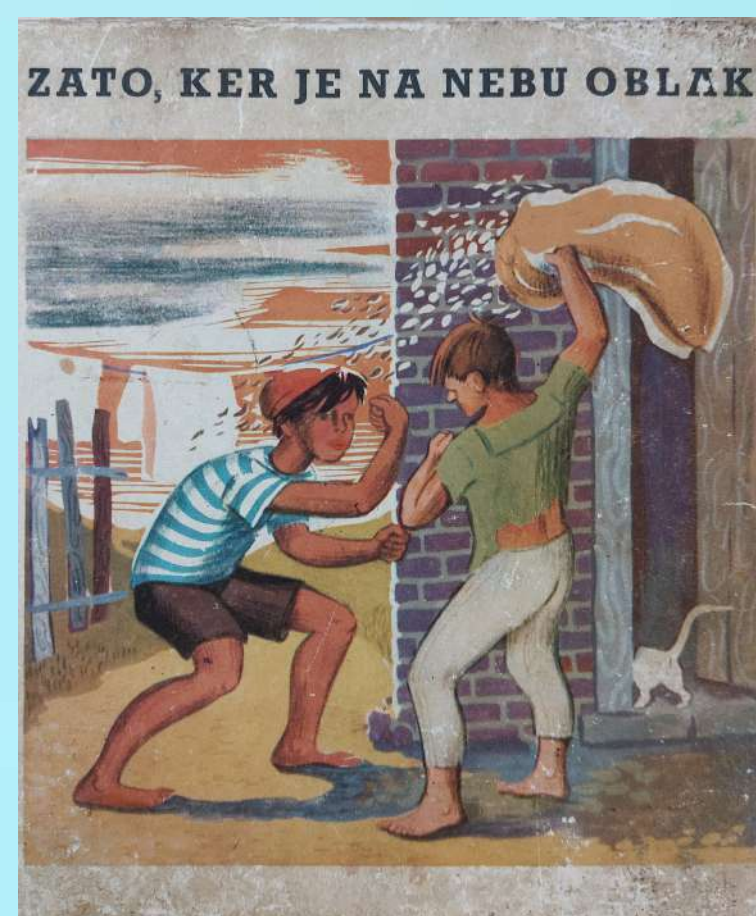
1959

1960

1960

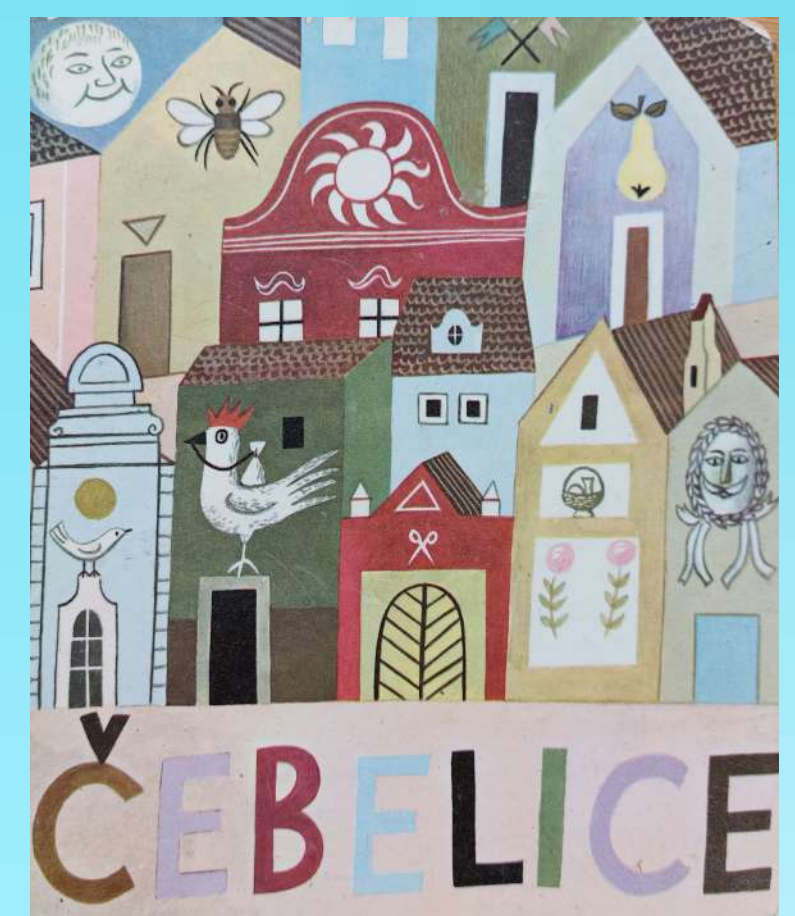
1963

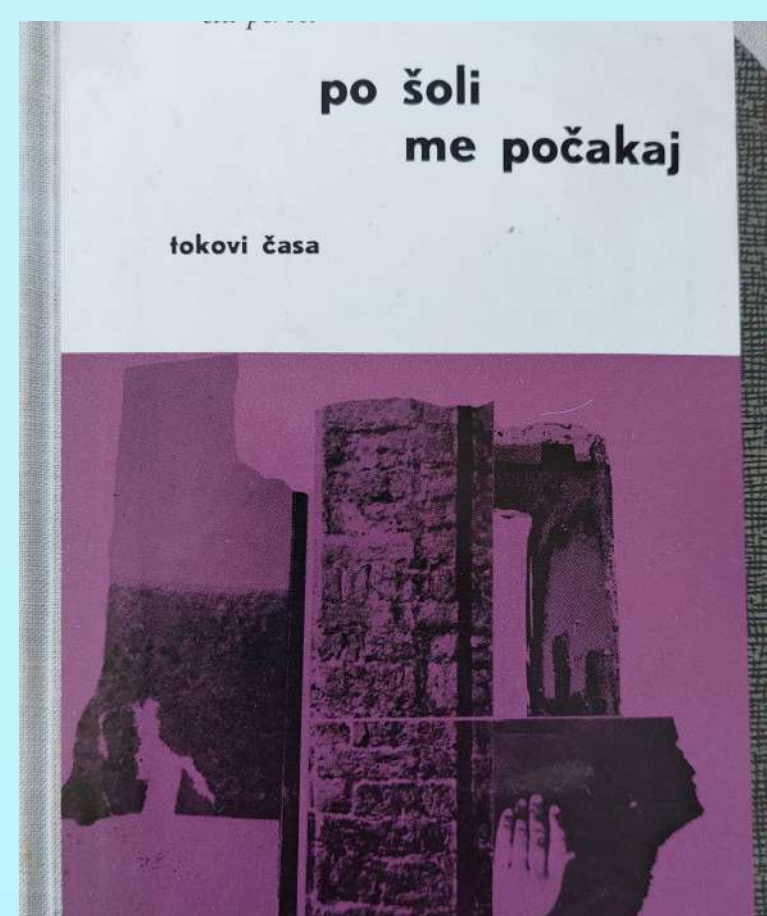
1964

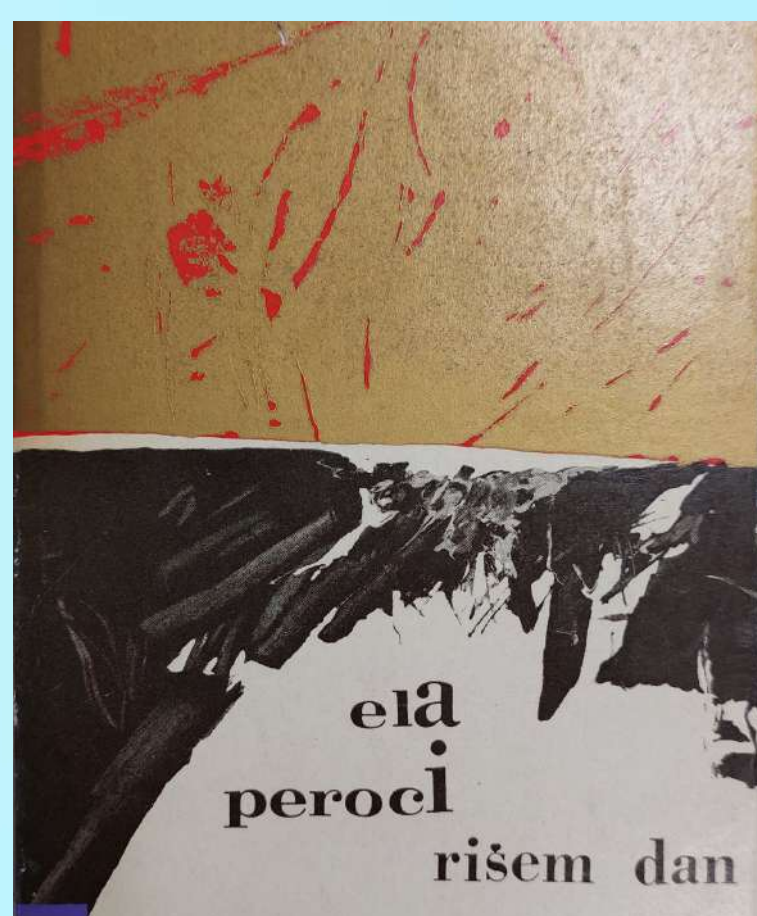
1964

1966

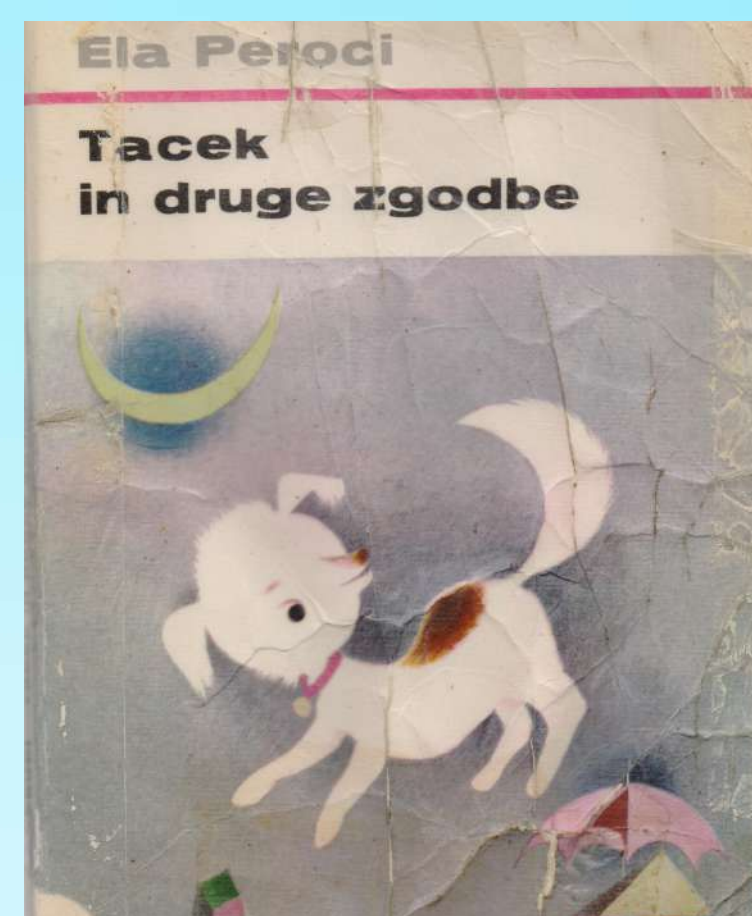
1966

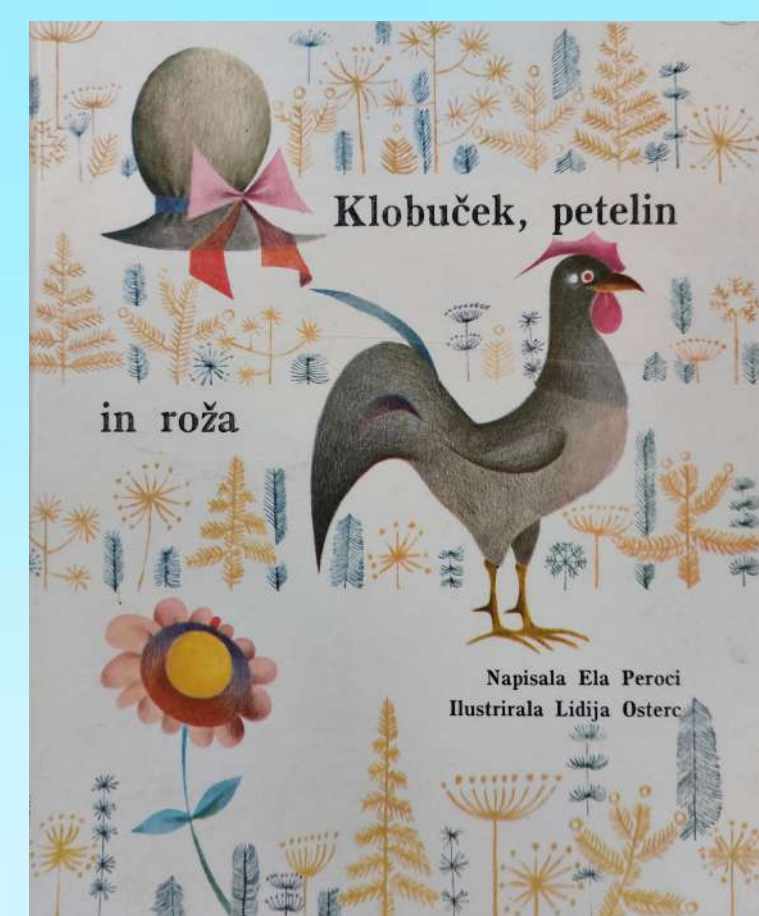
1966

1967

1967

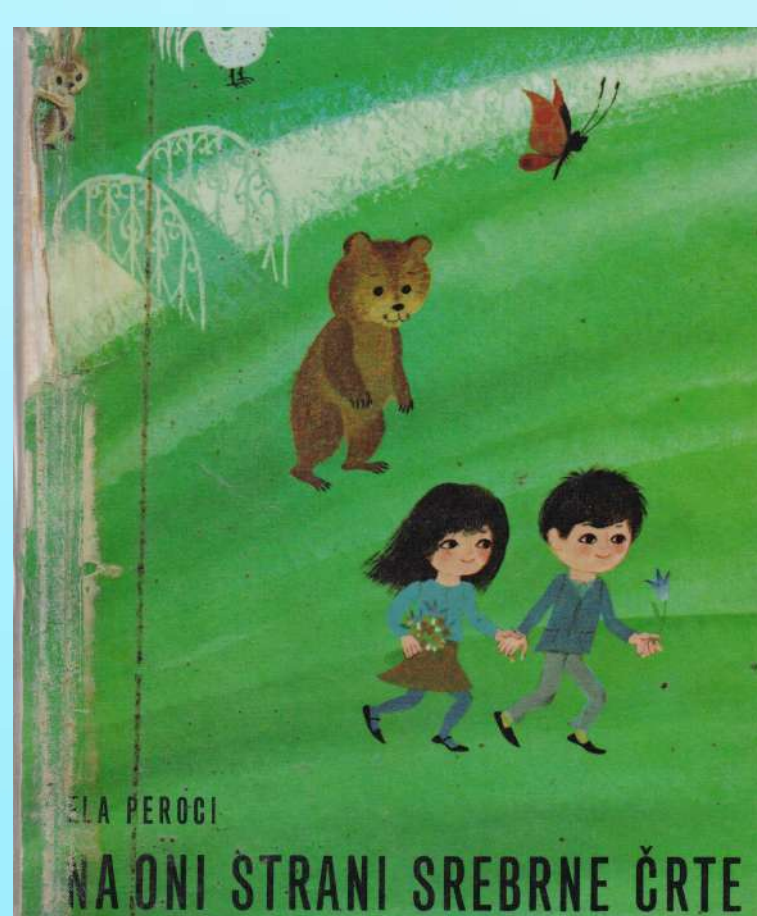
1968

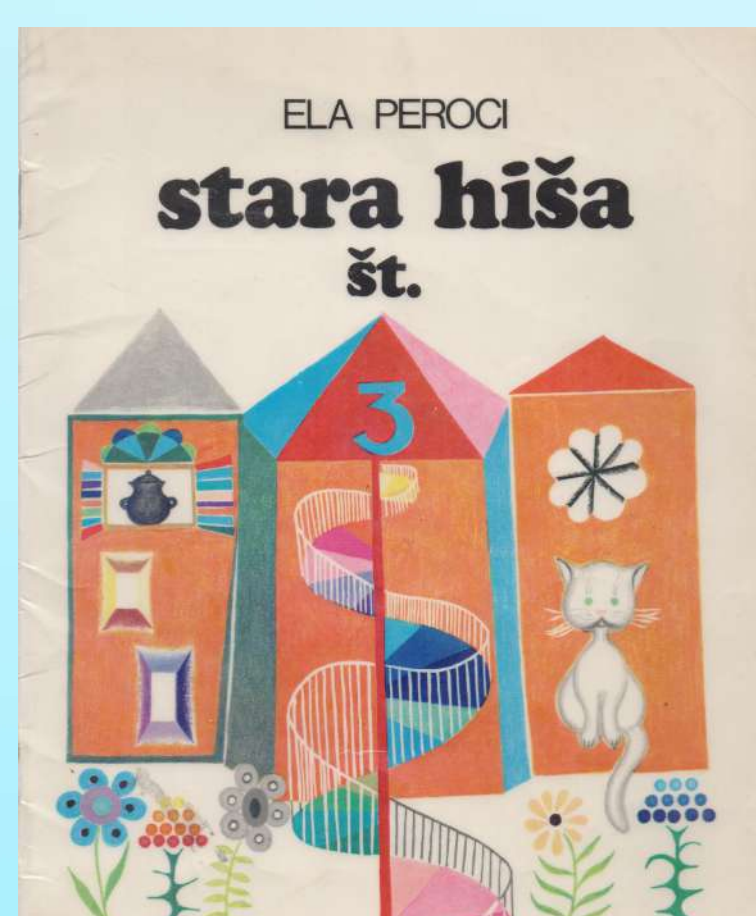
1969

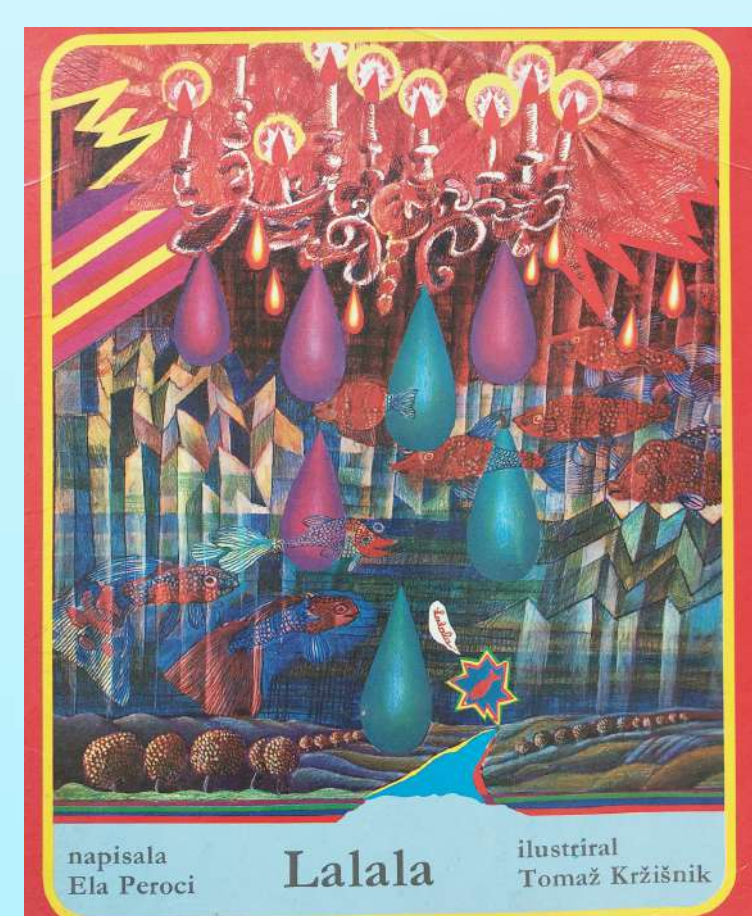
1969

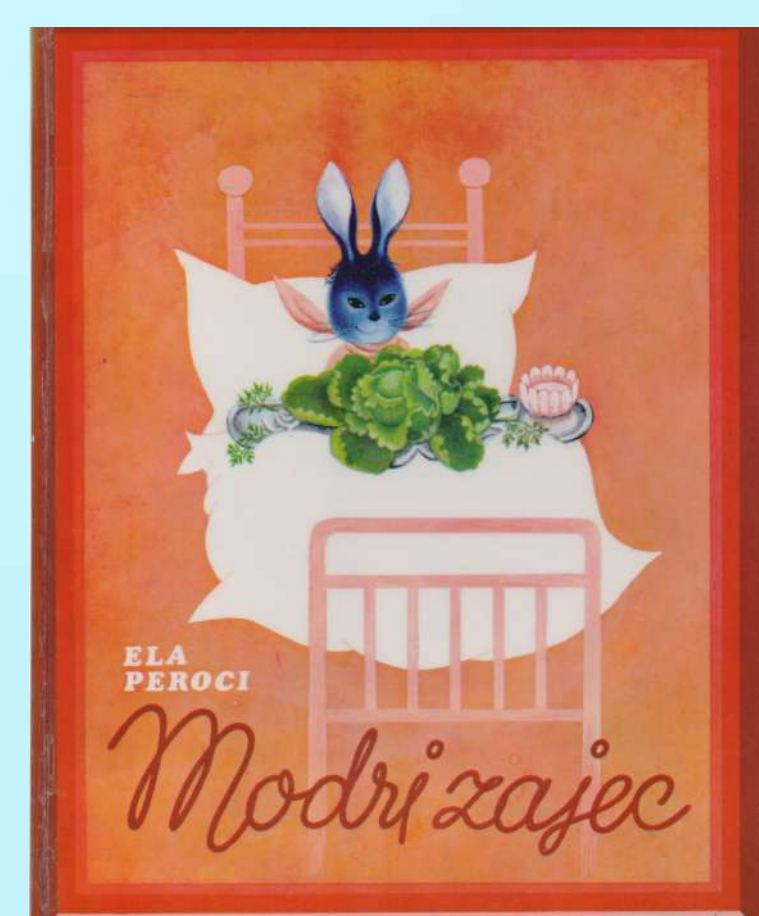
1970

1973

1975

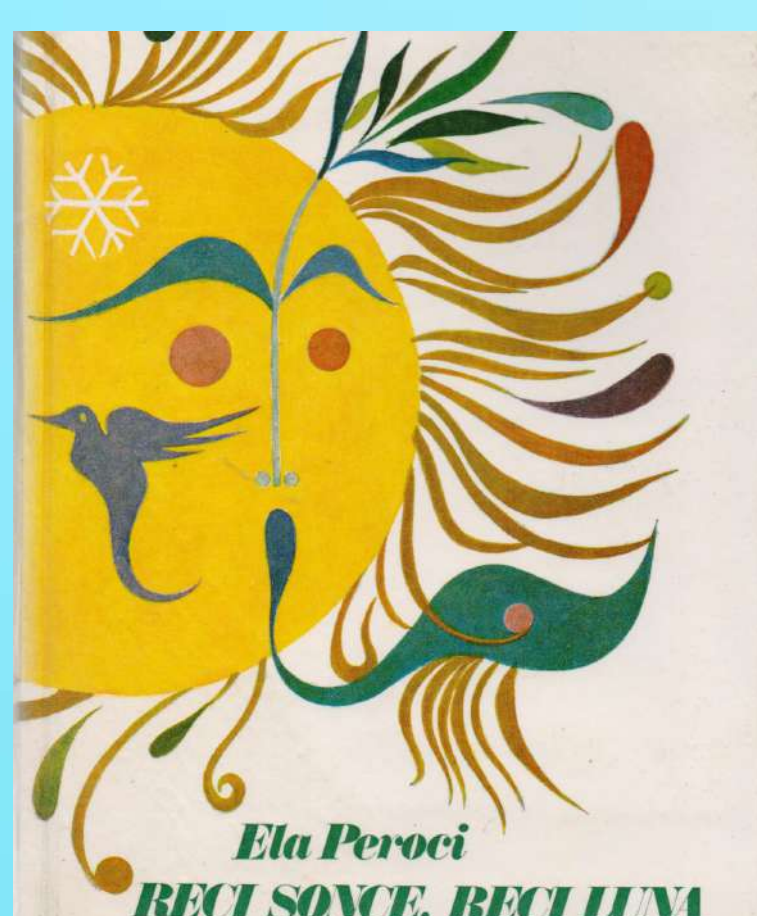
1975

1975

1977

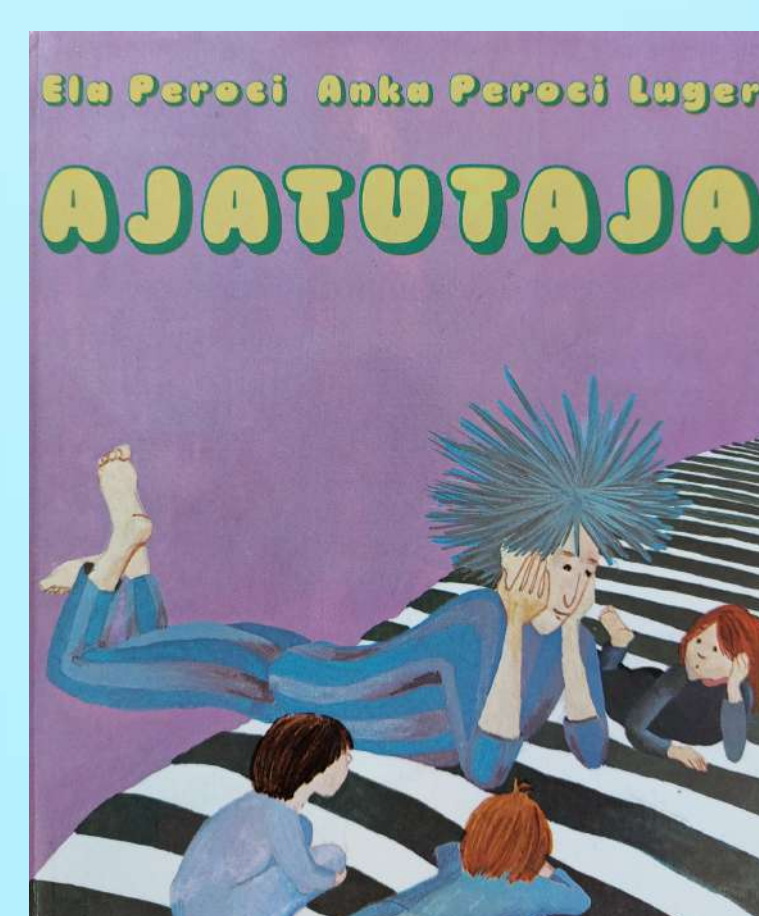
1979

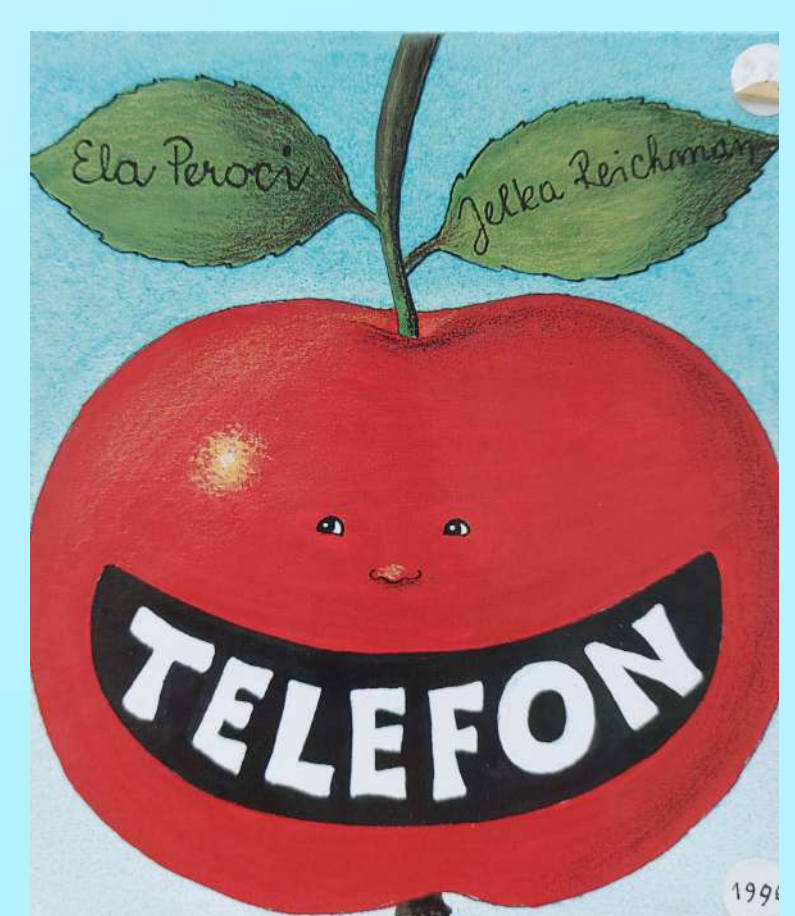
1983

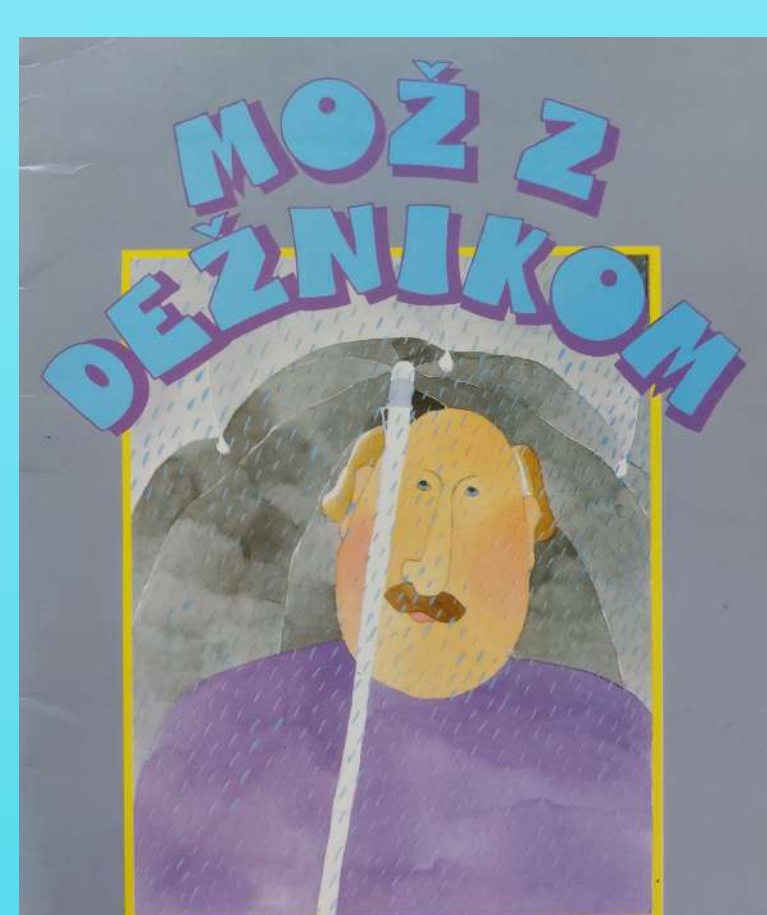
1985

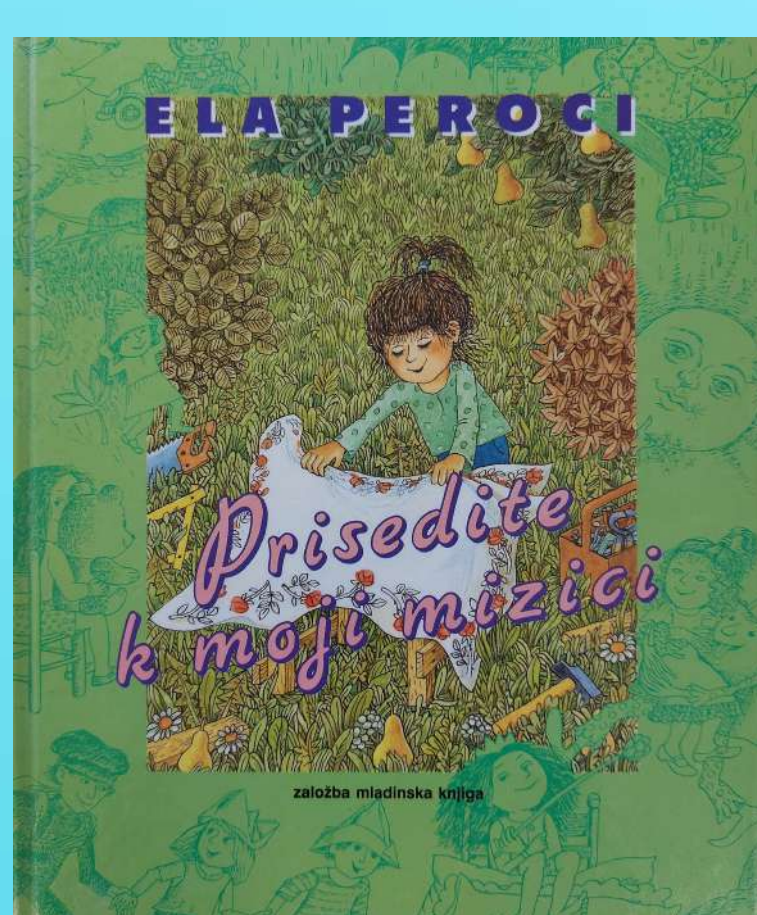
1985

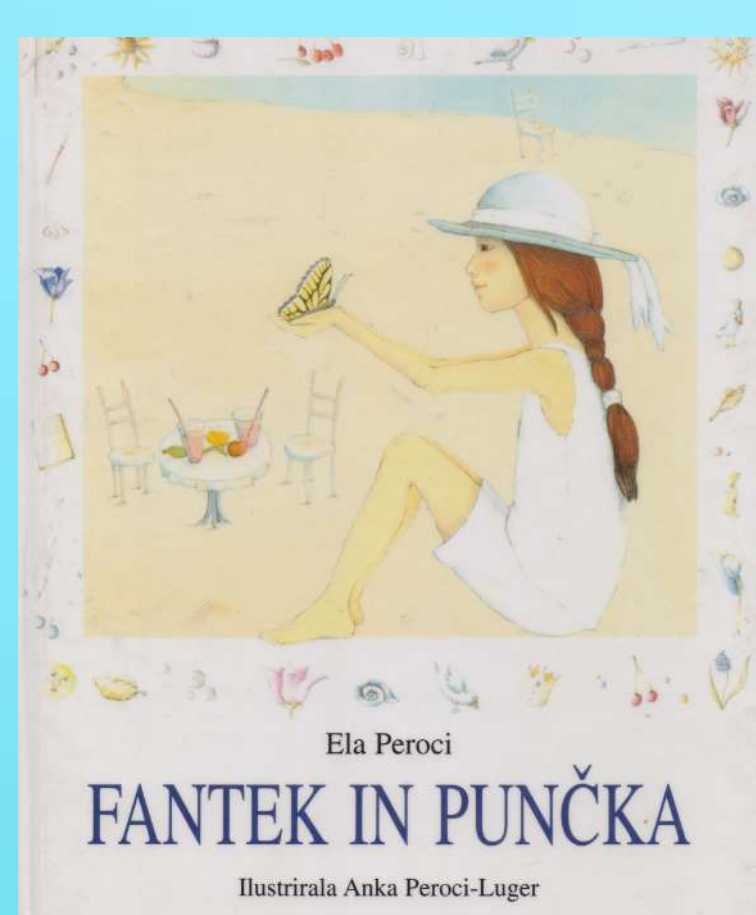
1987

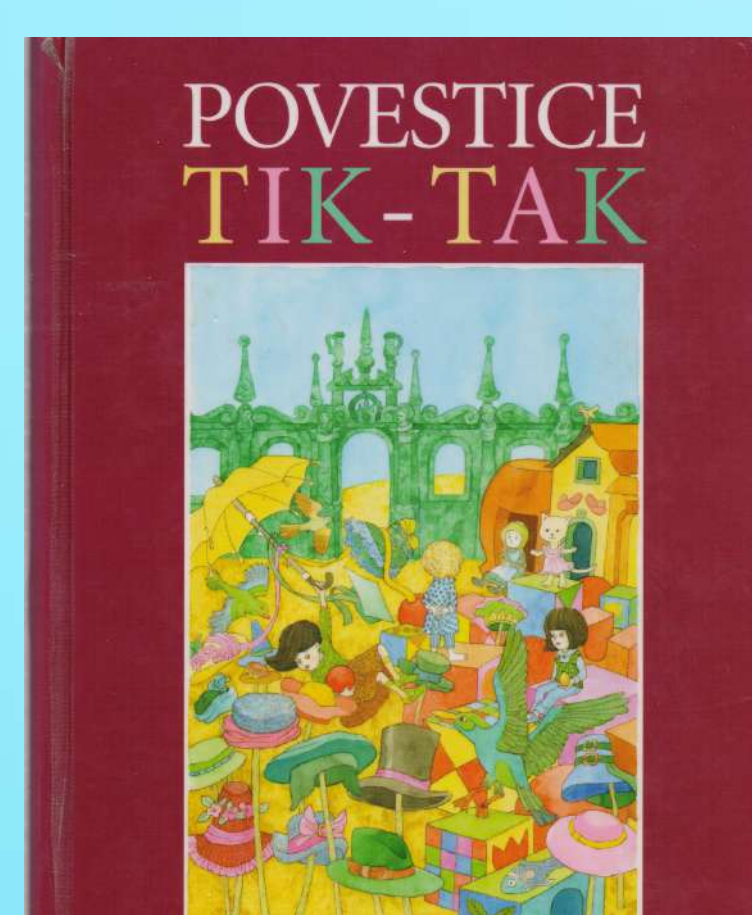
1989

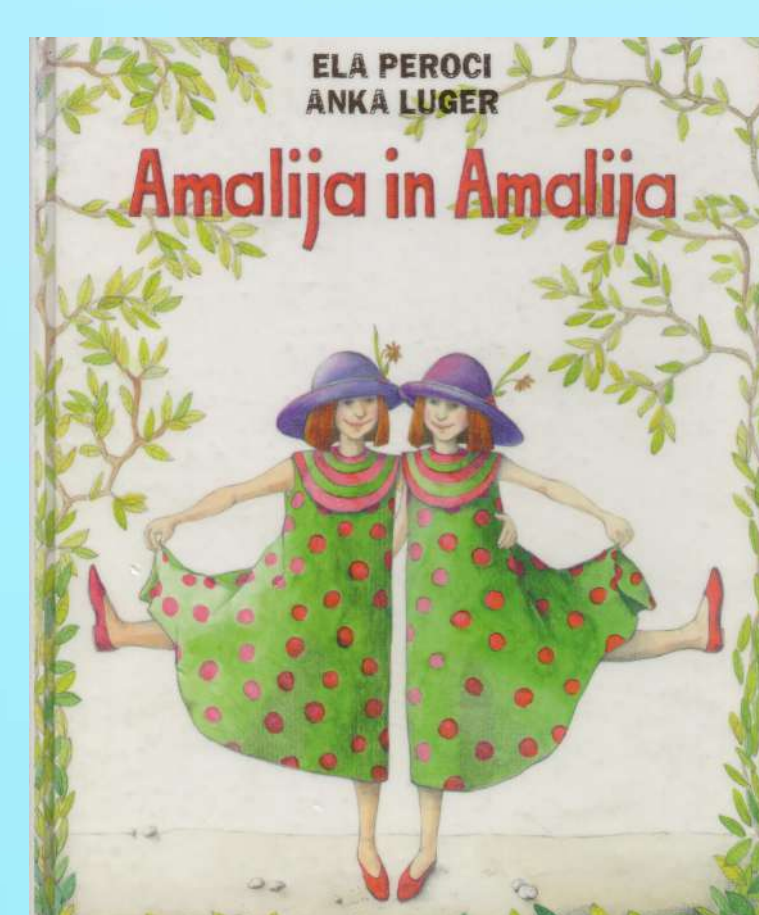
1990

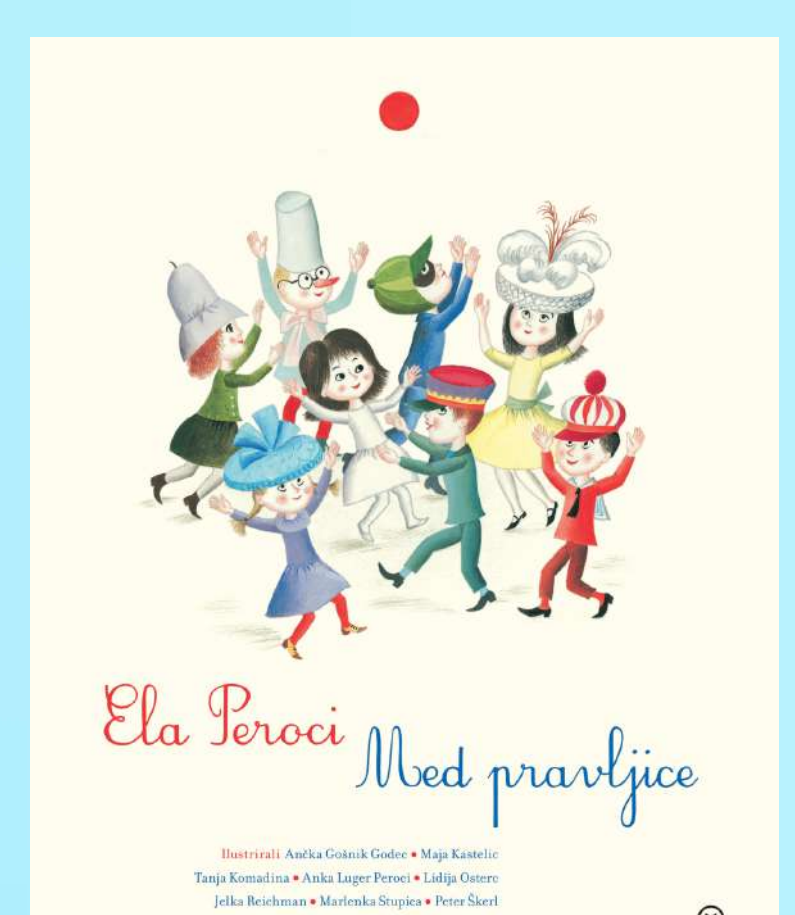
1996

1998

1998

2022

Vse knjige so izšle pri Založbi Mladinska knjiga, izjema je knjiga Amalija in Amalija, ki je izšla pri Mohorjevi založbi.

KDO JE BILA ELA PEROCI?

11. februar 1922 – 18. november 2001

Ela Peroci (rojena Gabrijela Marija Hrga) se je rodila 11. februarja 1922 v Sv. Križu pri Rogaški Slatini. Osnovno šolo je obiskovala v Rogatcu, Šentvidu pri Grobelnem in Šmarju pri Jelšah.

Študirala je na Državnem učiteljišču v Ljubljani in študij prekinila sredi vojne, leta 1942; na oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani je diplomirala leta 1954.

Po končani vojni, leta 1945, je začela poučevati v osnovnih šolah, od leta 1948 je kot novinarka delala v uredništvih mladinskih revij Pionir in Ciciban, od leta 1955 do leta 1962 pa v uredništvu Mladega sveta.

Nato se je zaposlila v mladinskem izobraževalnem programu Radia Slovenija, od leta 1962 do upokojitve leta 1978 je bila urednica oddaje Radijska šola.

Ela Peroci je sredi petdesetih let uveljavila vzorec kratke zgodbe, v kateri se prepletata resničnost in fantastika. Za njen novi model kratke sodobne pravljice je značilna slogovna lirična uglašenost, snov zajema iz doživljajskega sveta sodobnega mestnega otroka, problematizira položaj otroka v družini in opisuje njegove stiske.

Umrla je 18. novembra 2001 v Ljubljani.

Ljubemu dlanu
v spomin in v zahvalo
v dnevi in v nočeh, ko
sem v vseh trenutkih
iskala pomoči. Ne bi mo-
gla brez njega -
njegova Ela

Zadnja leta življenja je bila priljubljena pravljčarka zelo bolna.
Kaj ji je v tem času pomenil mož, je lastnoročno zapisala.
- osebni arhiv Milana Perocija

Ela Peroci, 1934
- objavljeno na spletni strani Kamra

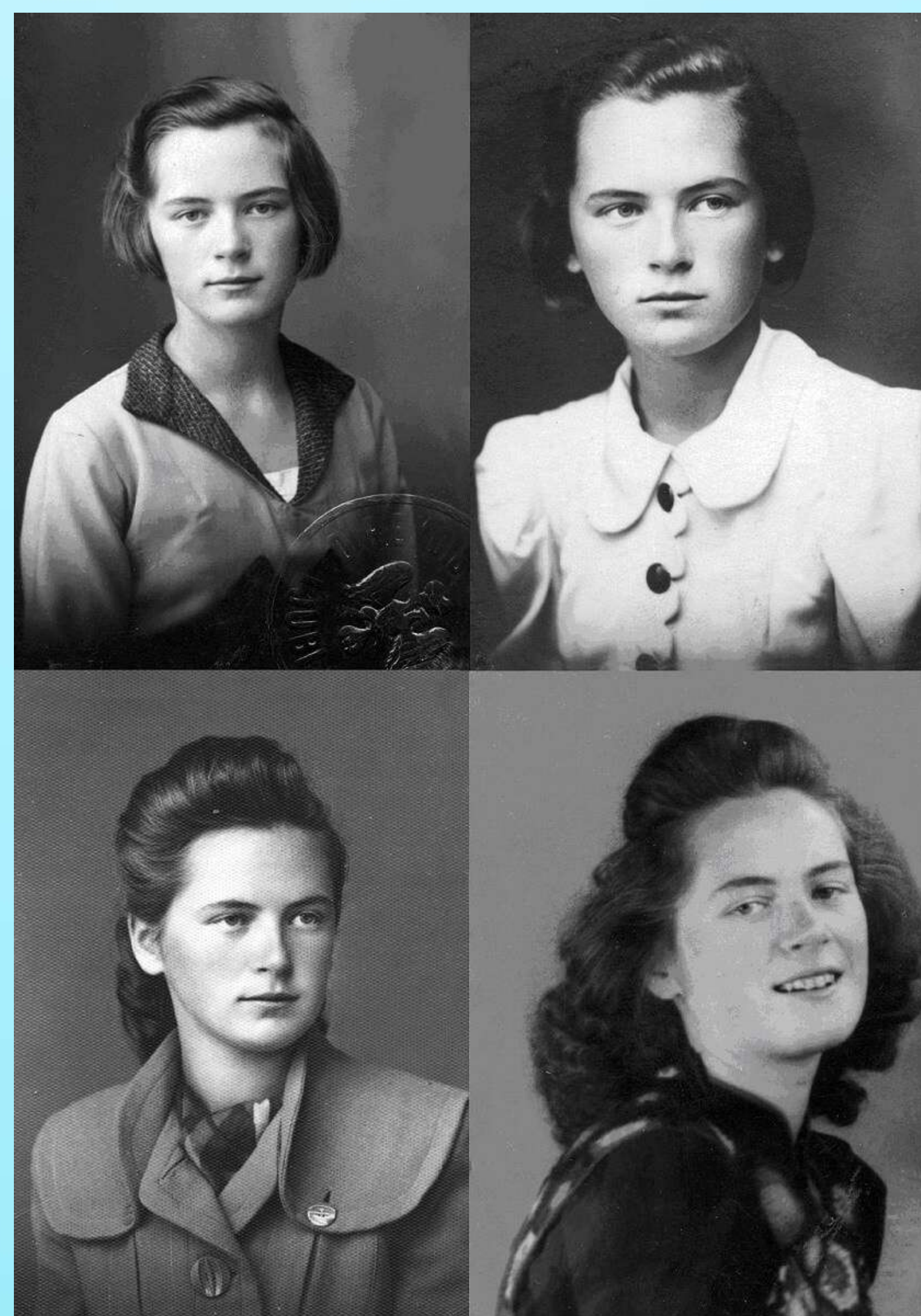
Štiri razredna osnovna šola v (na) Rogatec u
Veliki župan D. pravi šk. komisija oblasti. Začetno šolsko leto: 1922/23
Šolski srez: Šmarje pri Jelšah Matično št.: 89

Matični list.

Hrga Gabrijela

R o j s t n i						Pristojnost
dan, mesec, leto	kraj	občina	župnija	srez	oblast	
11. februarja 1922.	Trzin	Občina Slabinja	Sv. Križ	Šmarje pri Jelšah	manjša	Šmarje pri Jelšah
Narodnost: <u>jugoslovanska</u> Veropovedanje: <u>rim.-kat.</u> Leto cepljenja koz: <u>1922</u>						

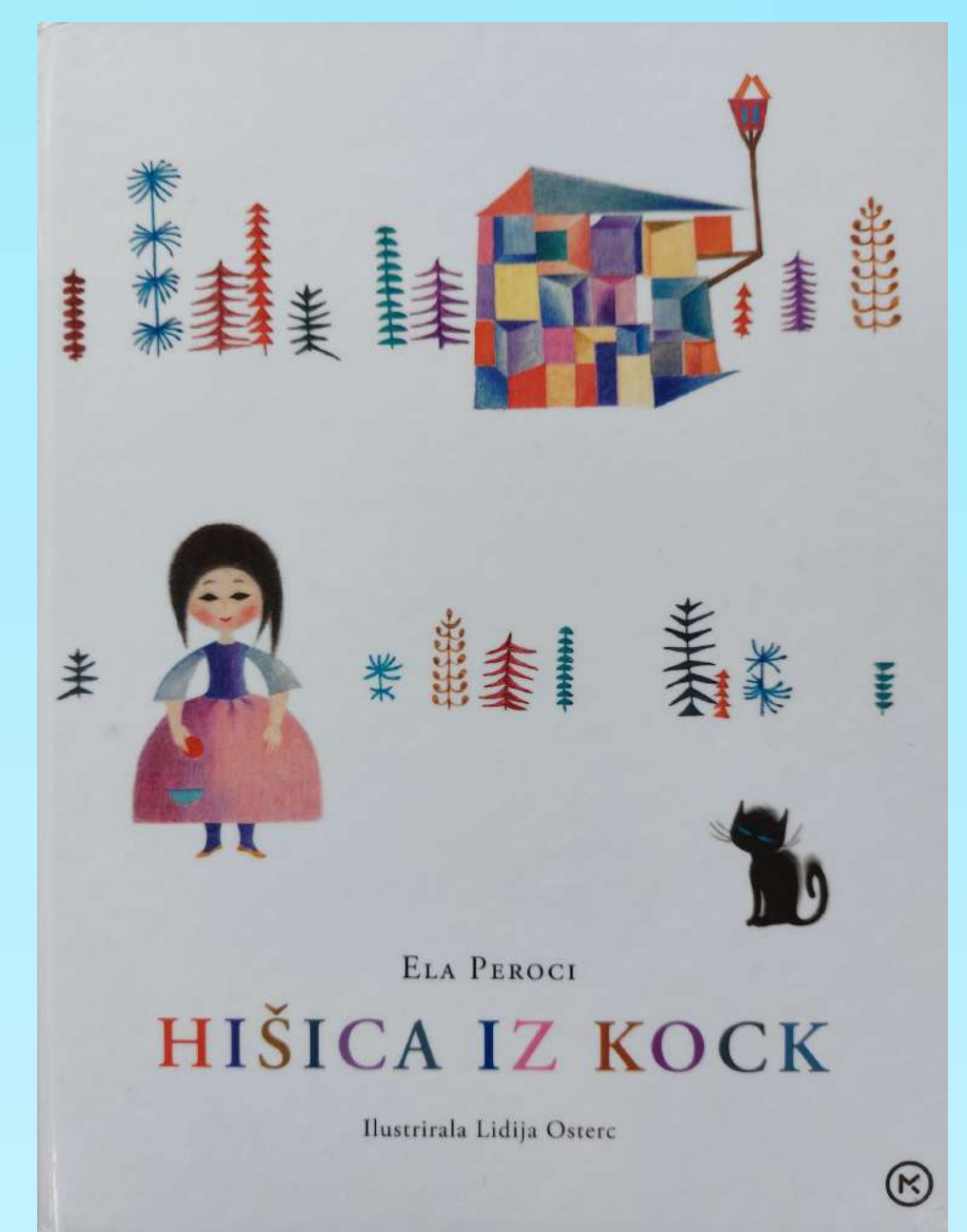
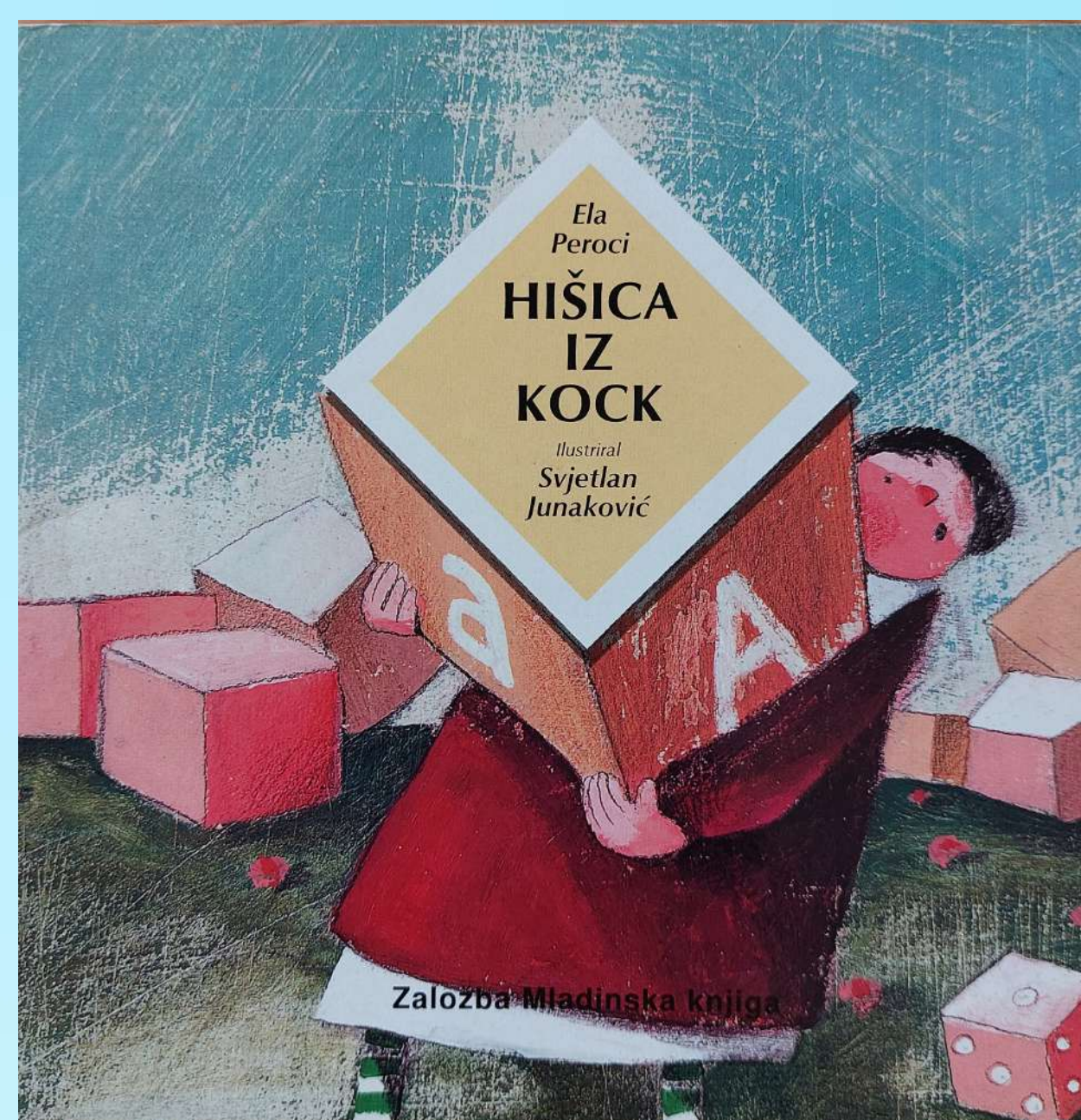
Šolski matični list Ele Peroci
- objavljeno na spletni strani: Zgodovinski arhiv Celje

Ela v različnih obdobjih svoje mladosti
- osebni arhiv Milana Perocija

HIŠICA IZ KOCK

»Prva pravlјica je zagledala beli dan v Pionirskem listu leta 1952. To je bila Hišica iz kock. Ilustrirala jo je Marlenka Stupica, ki je bila takrat še študentka na likovni akademiji. Pisala pa sem jih že veliko prej, a na objavo sploh nisem pomislila. Samo pisala sem, pisala, ker sem morala pisati. Močna notranja sila me je gnala k temu, da sem se izražala.«

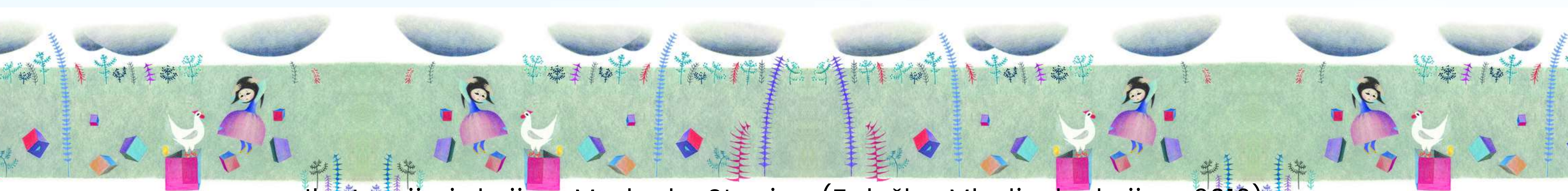

Različne izdaje naslovnice pravlјice Hišica iz kock, ki so bile izdane pri Založbi Mladinska knjiga.

»Tistega dne sem videla odprto pot za pisanje pravlјic pred seboj, spoznala sem, kako je treba izpolniti dogodek z domišljijo, vključiti v pravlјico otroško igro.«
– Ela Peroci

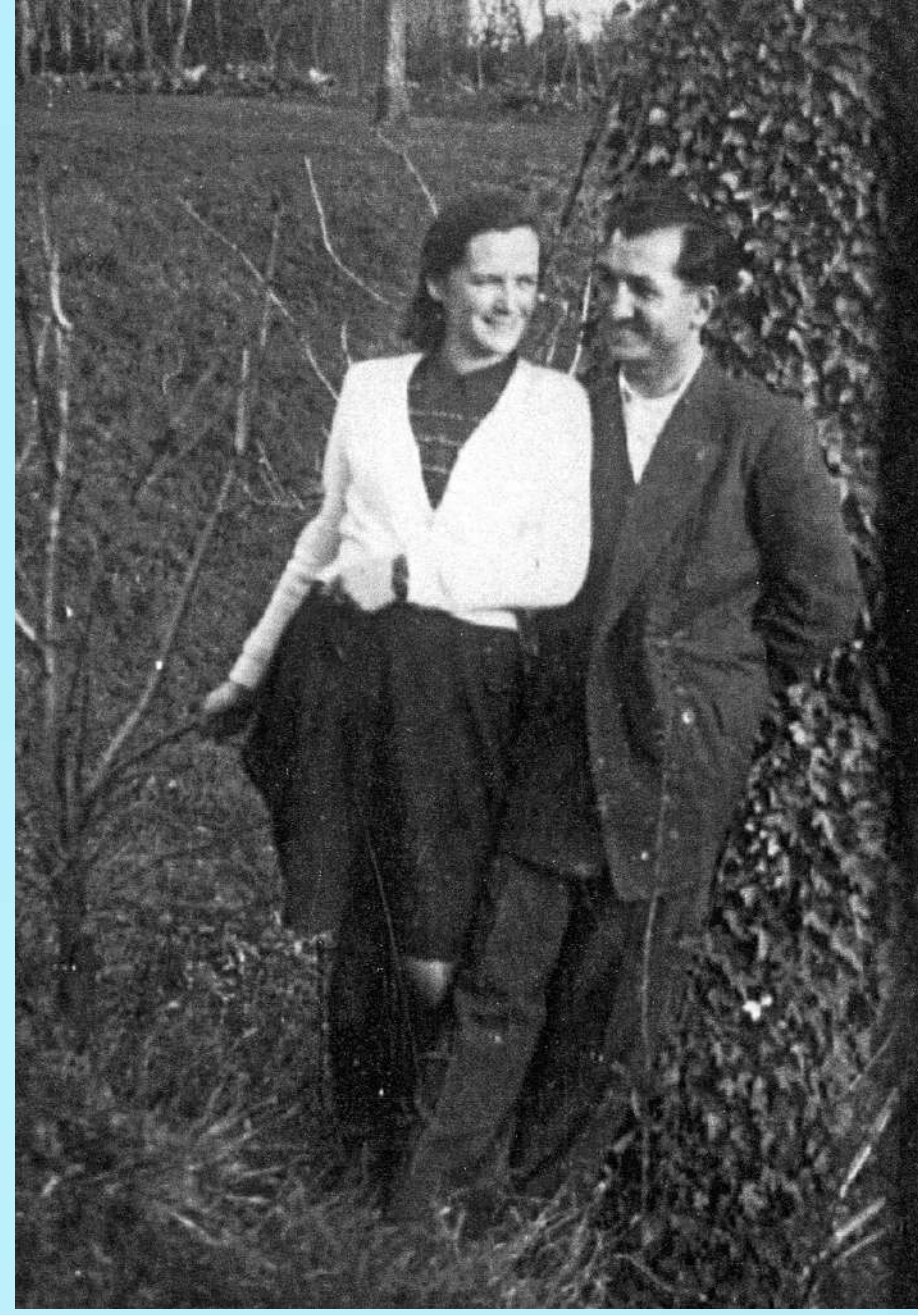
Obliko pravlјice sem doživela na nekem predavanju dr. Stanka Gogale v otroškem vrtcu, ki je ponazoril pravlјico iz kock, ki jo je bil podrl sosedov pes. Noben otrok ni hotel poslušati. Ko pa je Goli zgodbi dodajal čustvene elemente, so malčki priostрили ušesa. Tistega dne sem videla odprto pot za pisanje pravlјic pred seboj, spoznala sem, kako je treba izpopolniti dogodek z domišljijo, vključiti v pravlјico otroško igro.

Tako je nastala moja Hišica iz kock. Kar sem napisala, sem mu nesla prebrat. Ko je bral, sem od zadrege rdela, imela sem občutek, da sem mu jo ukradla. Ko sem potem razmišljala o tem, sem se prepričala, da je nisem ukradla, da sem le zapisala to, kar je na predavanjih in v pogovorih poudarjal. Všeč mu je bilo, da sem jo tako obrnila. Spominjam se, kako je stal, ko je bral, se muzal in bil vesel, da sem teorijo prenesla v življenje.

Ilustracija iz knjige: Marlenke Stupica (Založba Mladinska knjiga, 2012)

ELA IN NJENO ŽIVLJENJE

Ela in Milan Peroci na poročni dan, 24. 12. 1948
- osebni arhiv Milana Perocija

Ela in hčerki v Parku Tivoli, 1956
- osebni arhiv Tonke Pogačnik

Ela in Milan z vnukinjo Tonko, april 1988
- osebni arhiv Tonke Pogačnik

S sestro Vido in njunimi otroki
- osebni arhiv Tonke Pogačnik

Hčerki na sprehodu z mamo in očetom
- osebni arhiv Milana Perocija

Z možem in vnuki, maj 1986
- osebni arhiv Tonke Pogačnik

Ela Peroci je zaslovela predvsem kot pisateljica del za otroke. Njen *izum* je **mestna pravljica**, kratka sodobna pravljica, ki se dogaja v sodobnem mestu in le redkokdaj na podeželju. Za svoja dela je prejela pomembne domače in mednarodne nagrade s področja mladinske književnosti:

- 1955 - Levstikova nagrada za *Moj dežnik je lahko balon*
- 1956 - Levstikova nagrada za pravljico *Tisočkrat lepa*
- 1958 - častna lista Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY) za zbirko *Majhna kot mezinec*
- 1966 - častna lista Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY) za zbirko *Za lahko noč*
- 1970 - častna lista Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY)
- 1971 - nagrada Prešernovega sklada za knjigo *Na oni strani srebrne črte*
- 1973 - plaketa Zlata knjiga
- 1974 - nagrada na TV-festivalu Bled
- 1975 - plaketa Zlata knjiga
- 1981 - plaketa Zlata knjiga
- 1983 - listina Zmajevih otroških iger (Novi Sad)

LEVSTIKOVA NAGRADA,
ki je na ogled v spominski sobi Ele Peroci na Waldorfski šoli v Ljubljani.

Moj kušobrancić - moj balončić, Moj suncobran može postati balon, V krajine klobúkov, L 'ombrellor volante, Moj amrel je pravi balon, Leenan lentävä sateenvarjo,

- Jelka Pogačnik

Moj dežnik je lahko balon, Suncobran balončič, Mein Schirm kann fliegen, Le parapluie volant, My umbrella can turn into a balloon,

POSLANICA OTROKOM SVETA,

2. APRIL 1970

"Ob mednarodnem dnevu mladinske knjige želim, da bi vsem otrokom sveta odpirale okna in okenca v svet in človeško življenje najlepše knjige in da bi prav te knjige speljale tudi poti od človeka do človeka, mu prinesle srečo in mir, iz dežele v deželo, po vsem svetu."

Ela Perce

– objavljeno na spletni strani dLib: Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK;
Tihomir Pinter (fotograf), 1991

Elo je doletela posebna čast s povabilom, naj otrokom z vsega sveta ob mednarodnem dnevu mladinske knjige, 2. aprilu 1970, napiše poslanico. Za to priložnost je napisala zgodbo o deklici Heleni, ki jo je spoznala v Domu invalidne mladine v Kamniku.

“

Kaj pomeni knjiga komu izmed vas, otroci, ne vem. Morda vam pomeni majhno srečo, morda vam pomeni razvedrilo, ali pa spomin na tistega, ki vam jo je podaril. Morda vam pomeni knjiga toliko kot prijeten pogovor s pisateljem, ki je knjigo napisal. To je veliko in to bi si pisatelj želel. Ali pa se zatečete h knjigi, kadar vam je hudo in bi potrebovali malo tolažbe; torej vam pomeni knjiga dobro besedo. Morda je komu pomenila knjiga vzpodbudo, da bi v življenju kaj velikega storil. Spet drugemu pomeni knjiga toliko kot čarobna skrinjica. V njej oživijo in zazvonijo čudovite zgodbe in nenavadne osebe iz še nepoznanih svetov, samo prebrati jo je treba. Rekli so tudi, da je knjiga majhno okno v svet in v človekovo življenje, pa si nisem pri tem ničesar predstavljala. Prej sem morala srečati deklico Heleno, da sem to okno v svet zagledala.

”

MUCA COPATARICA

Muca Copatarica je bila prvič objavljena v letniku Cicibana 1955/56 z ilustracijami Marlenke Stupica.

Prva knjiga je izšla leta 1957. V letu 2022 Muca Copatarica praznuje svoj 65. rojstni dan.

Leta 1963 je urednica Kristina Brenkova predlagala, da bi Muco Copatarico naredili še enkrat, v veliki slikanici in z ilustracijami Ančke Gošnik Godec.

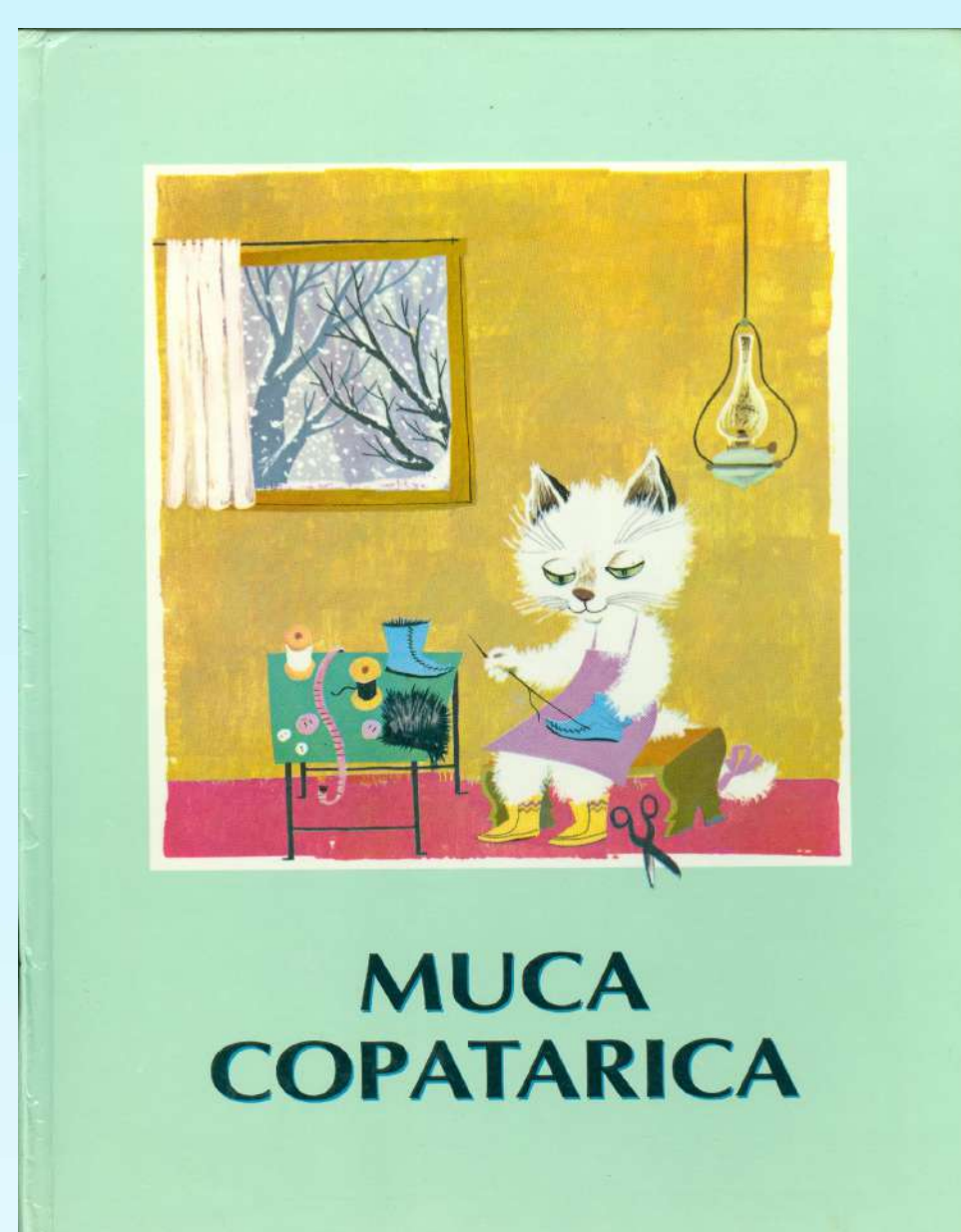
Do danes je bilo natisnjenih več kot 173.300 izvodov knjig ter 23 ponatisov.

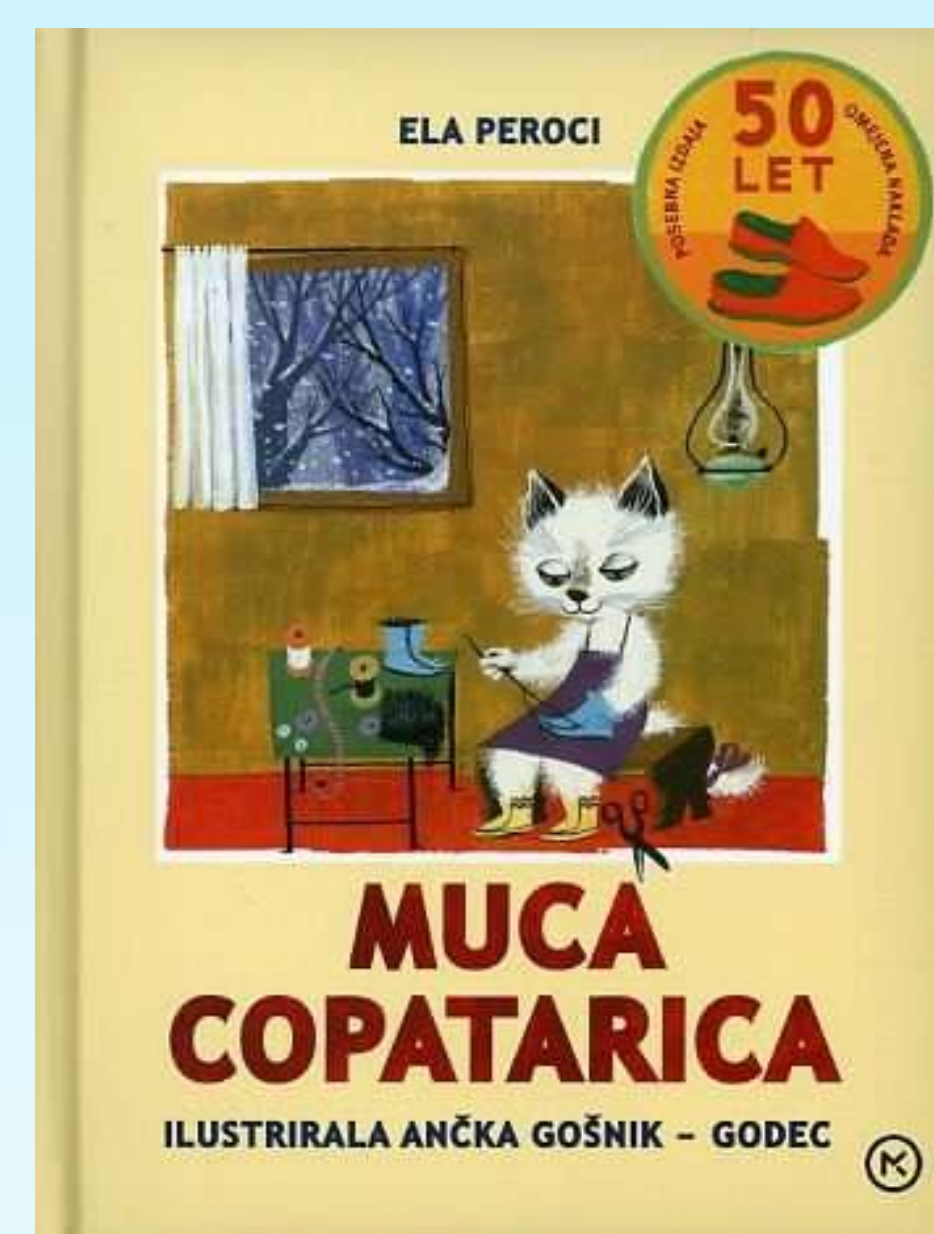
1957

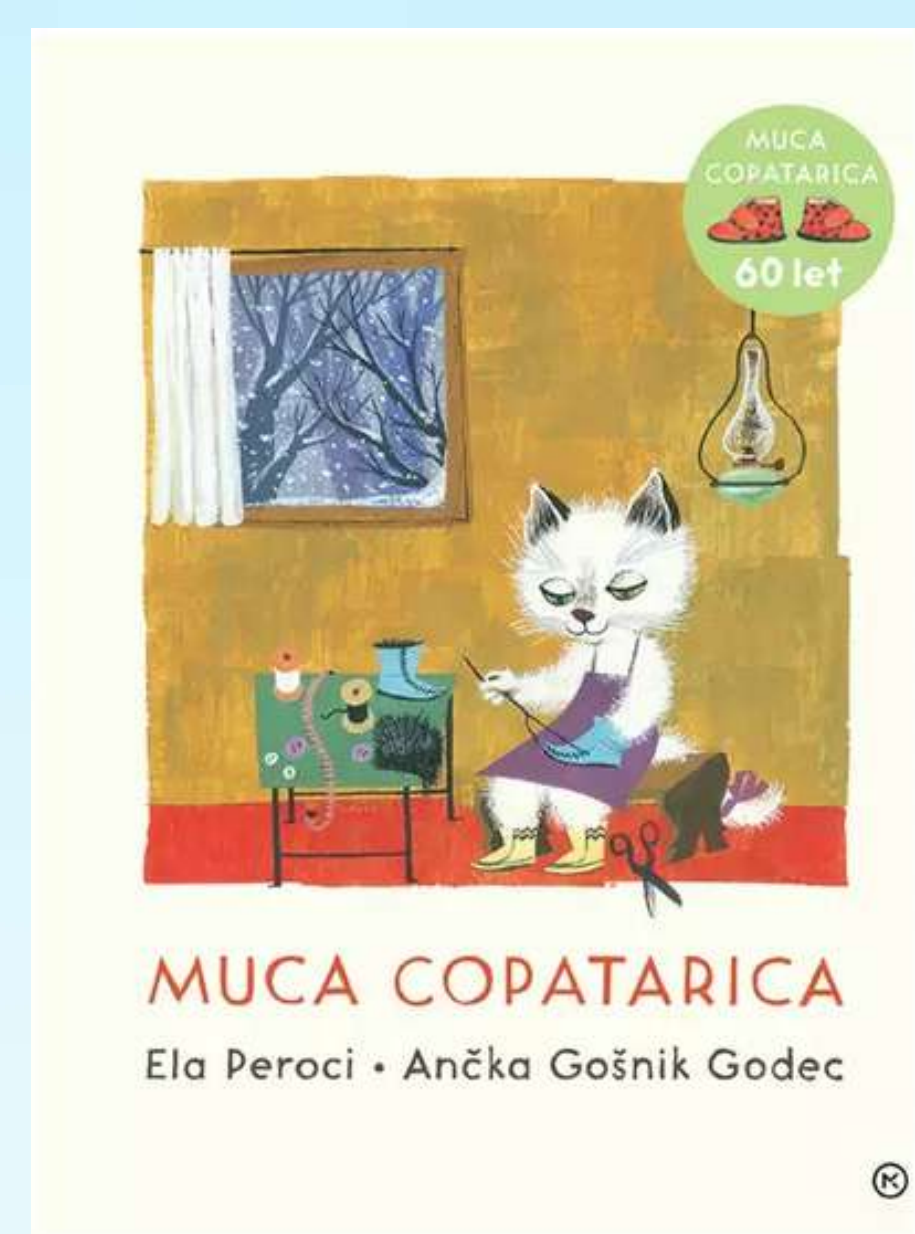
1979

1988

2007

2017

“Posebno mesto v opusu Ele Peroci ima Muca Copatarica, saj ji je prinesla tolikšno slavo, da so ji otroci včasih ljubeznivo rekli kar Muca Copatarica. Nastanek te pravljice je Ela Peroci opisala takole: »Muca Copatarica je prišla na svet, ko smo dobili Anko in sva jo z njeno sestro Jelko vsak dan peljali na sprehod. Anka se je vozila, Jelka je hodila. Nekaj časa je bilo zabavno za vse, potem pa je tisti, ki je hodila, naenkrat prekipelo. Odločno je sedla na tla in rekla, da zahteva pravljico, če se že ne more voziti. Tako so mi kar na lepem padli v glavo neredni otroci, copati in mačka.«

ELINA GENERACIJA PRAVLJIC ...

"Snov za pravljice sta ji prinašali hčerki Jelka in Anka, posebej plodovito ustvarjalno obdobje je bil čas po rojstvu druge hčerke: »Po glavi so mi začele rojiti zgodbice in pravljice. Navdiha je bilo dovolj. Hčerki sta rasli, pravljice so me jele preganjati. Eno sem pisala, tri druge so me že preganjale."

– Ela Peroci

S hčerama, 1956
– osebni arhiv Tonke Pogačnik

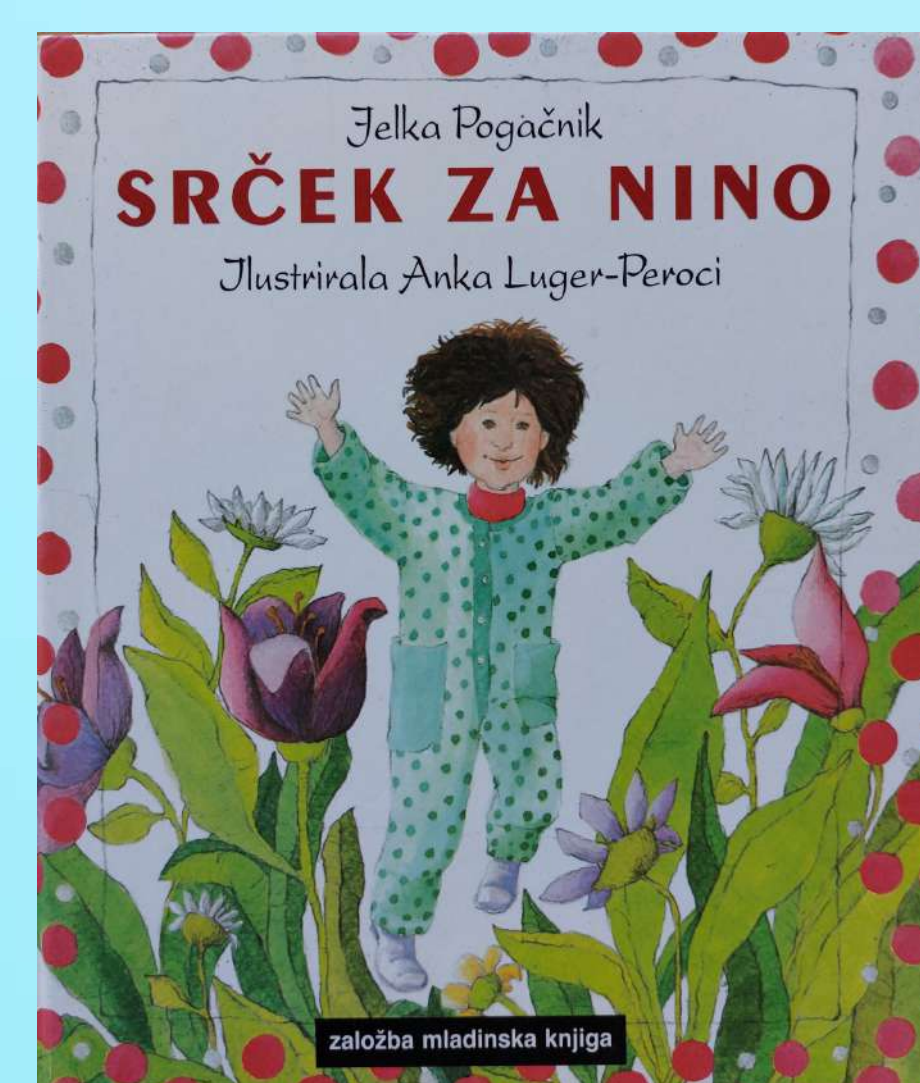
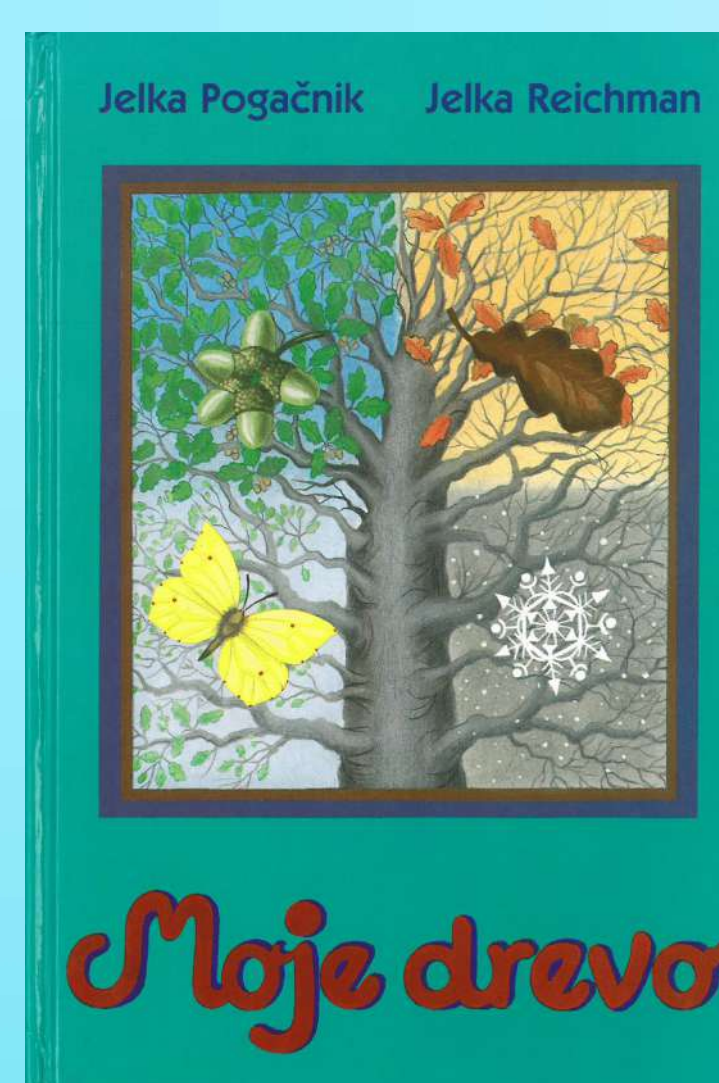
Na vrtu, 1982
– osebni arhiv Tonke Pogačnik

»Velikokrat me vprašajo, otroci in odrasli, kako je, če je mama pisateljica. Hm, če so me to spraševali, ko sem bila otrok, sem jih čukasto gledala. Kako pa naj bo? Mama je mama. Včasih dobre volje, včasih zamišljena, včasih huda, drugič žalostna. Pa rada pomiva posodo, čeprav pravi, da bodo enkrat iznašli tako, da jo boš po uporabi vrgel proč. Rada pometa pred hišo, kamor veter natrese brezove liste. Pa preden gre v službo, še rada poravna pisane blazine na kavču. Ja, rada ima urejene stvari."

– Jelka Pogačnik

... SE NADALJUJE

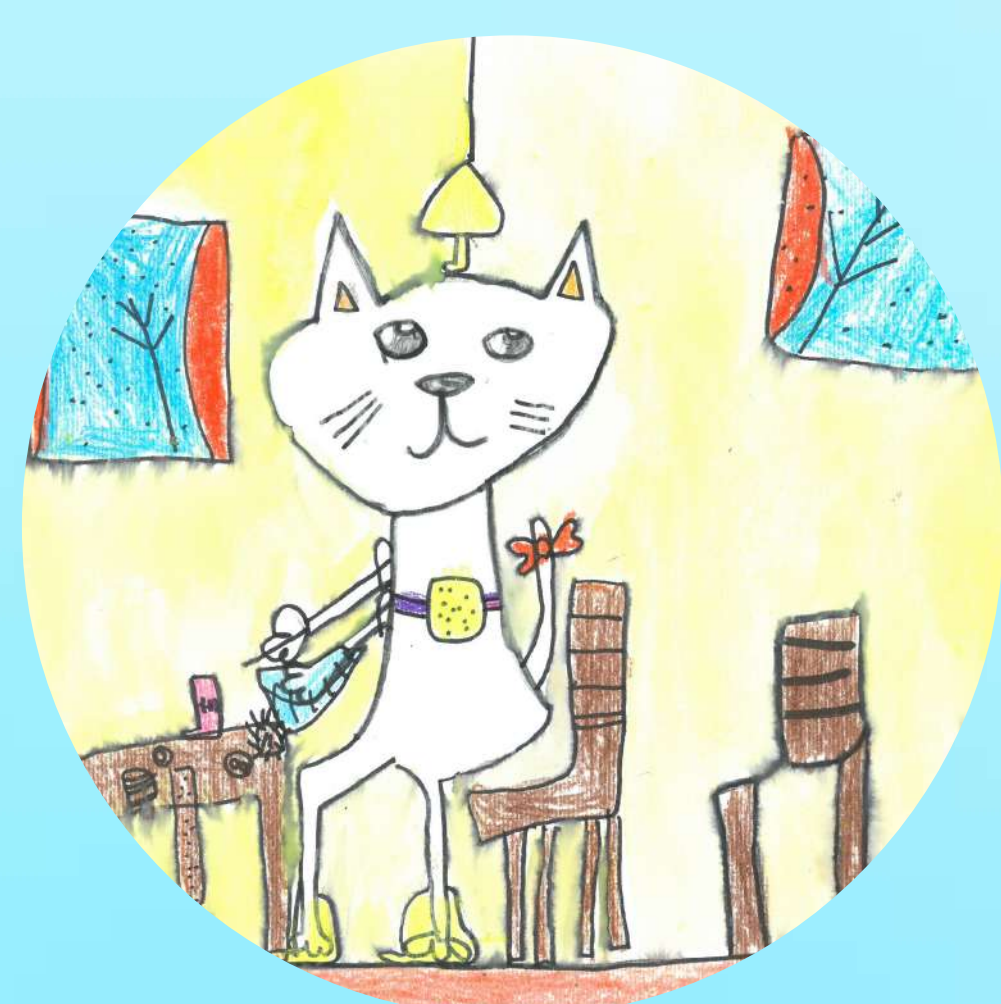
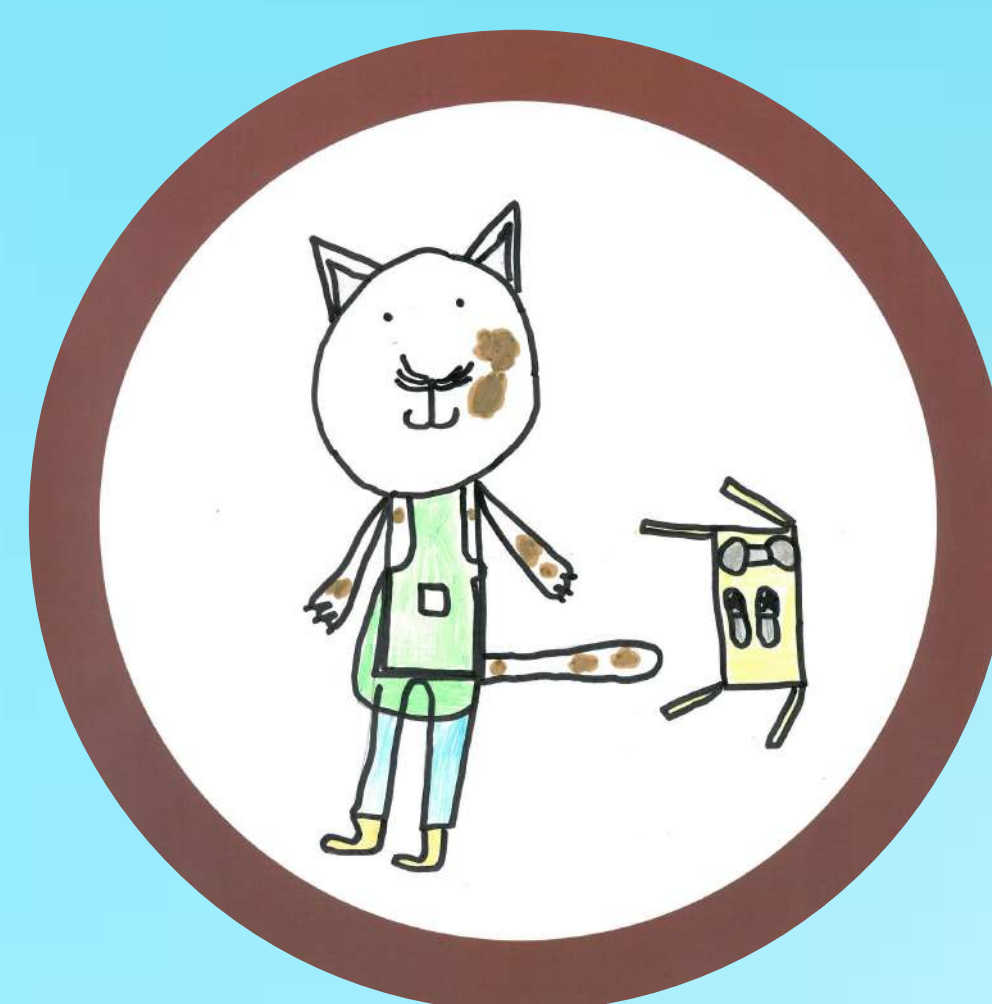
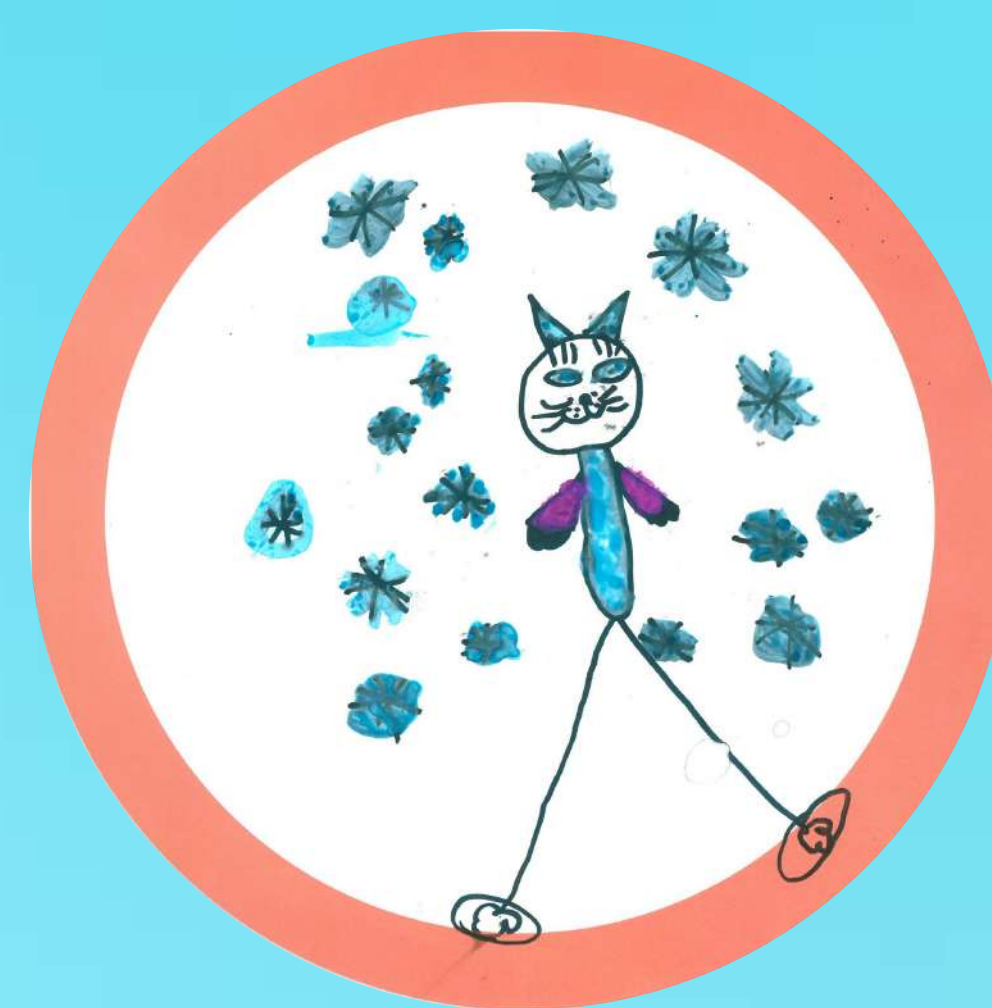
Hčerki Jelka in Anka, ki ju je mama pogosto opisovala v zgodbicah, sta šli po mamini poti in ostali v svetu knjig. Leta 1993 sta skupaj ustvarili slikanico Srček za Nino. Jelka je knjigo napisala, Anka pa jo je ilustrirala.

Knjige so izšle pri Založbi Mladinska knjiga.

BRALNOSPodbujevalna AKCIJA OB 100. OBLETNICI ROJSTVA ELE PEROCI

Mačji portreti vrtčevskih otrok in učencev osnovnih šol.

MED PRAVLJICE

Jubilejna zbirka prinaša 9 pravljic, klasik sodobne slovenske pravljice:

- Moj dežnik je lahko balon,
- Muca copatarica,
- Hišica iz kock,
- Stara hiša št. 3,
- Nina v čudežni deželi,
- Smetana,
- Pravljice žive v velikem starem mestu,
- Amalija in Amalija,
- Očala tete Bajavaje.

Pri nastanku knjige sta sodelovali obe pisateljčini hčerki: poleg Anke Luger Peroci z ilustracijami tudi Jelka Pogačnik z uvodno besedo.

Osebno intonirano spremno besedo o »teti Eli« je napisal Peter Svetina, ki uvršča pisateljico v sam »vrh evropske povojne avtorske pravljice«.

Jubilejna knjiga Med pravljice je izšla leta 2022 pri Založbi Mladinska knjiga

»Spomnim se njenega obraza: tako prijazno okrogel je bil, blago nakodrani sivi lasje so ga še bolj zaoblili. In prijazna usta s polnimi ustnicami in lica in mile oči.«

– Peter Svetina

PRAVLJICE KOT POGOVOR Z OTROKI

Ela Peroci se je dotaknila mladih bralcev s posebno milino, lahkotnim prehajanjem v domišljijo in pretanjenim posluhom za njihove stiske.

Kadar nedolžnega otroka, kot na primer Nežiko v pravljici Smetana, »boli srce« zaradi grdega ravnanja odrasle osebe, ga Perocijeva poboža po duši tako, da ga naredi za junaka, ki odraslega daleč prekaša po srčnosti in čutu za sočloveka.

Poleg izgubljene žoge in pozabljenih copatkov, se znajdejo v središču zgodb, vključenih v to knjigo, še stara zapuščena hiša, v kateri se naselijo otroci, jo oživijo med igro in preprečijo njeno rušenje (Stara hiša št. 3), čudežna očala, ki razširijo pogled v druge svetove (Očala tete Bajavaje) in Pravljice žive v velikem starem mestu, ki pripoveduje o veliki želji otrok po pravljicah.